

Mariusz Kulesza
Justyna Wojtkiewicz
Uniwersytet Łódzki

ZABYTKOWY OBSZAR CHRONIONY W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ MIASTA: NA PRZYKŁADZIE PARKU KULTUROWEGO „MIASTO TKACZY” W ZGIERZU

1. WPROWADZENIE

Jednym z ważnych zadań, jakie stoją przed władzami miast, jest właściwe zarządzanie i gospodarowanie przestrzenią miejską, w szczególności przestrzenią publiczną, w której nierzadko zachowało się wielowiekowe dziedzictwo kulturowe. Działania te wymagają często wielopłaszczyznowych zabiegów, poczynając od poznania genezy i rozpowszechniania wiedzy na temat danej przestrzeni, właściwego zabezpieczenia jej wartości materialnej i powiązania jej z obecnymi możliwościami. Często odnosi się to do przestrzeni publicznej miasta o symbolicznym znaczeniu. Problem ochrony, funkcjonowania i kreowania przestrzeni publicznej o wyjątkowym znaczeniu historycznym i kulturowym nabrał nowego wymiaru, w związku choćby ze zmianami legislacyjnymi, wprowadzonymi w ostatnich latach¹. Tyczy się również parków kulturowych stanowiących – jak mówi Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. – „nową formę ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej” (art. 16, ust. 1, Dz. U., Nr 162, poz. 1568). Pozwala ona samorządom w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków na samodzielne kształtowanie krajobrazu kulturowego terenów, na których dotychczasowa ochrona dotyczyła jedynie pojedynczych zabytków zamiast odnieść się do całego krajobrazu kultu-

¹ Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (z późn. zmian.) definiuje podstawowe pojęcia, do których odnosi się istota jej działania. Za obszar przestrzeni publicznej uznaje „obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”.

rowego. Obecnie w Polsce istnieje 21 parków kulturowych. Najwięcej powstało w województwie kujawsko-pomorskim (4); parków kulturowych nie posiadają jeszcze trzy województwa: lubelskie, podlaskie i zachodnio-pomorskie.

Celem autorów niniejszego opracowania jest przesłanie realizacji w przestrzeni publicznej miasta, w ramach unijnego programu „Ochrona Kulturowego Dziedzictwa Europejskiego”, unikatowego projektu rewitalizacji zabytków pod nazwą Park Kulturowy „Miasto Tkaczy” w Zgierzu, odtwarzającego historyczny kompleks architektury drewnianej w miejscu powstałej w latach 20. XIX w. osady sukienniczej.

Park Kulturowy „Miasto Tkaczy” w Zgierzu utworzono uchwałą Rady Miasta Nr XV/142/03 z 30 grudnia 2003 r. Jego granice obejmują obszar leżący w centrum miasta, zamknięty ulicami: Narutowicza, Rembowskiego, 1 Maja, Długiej i 3 Maja, Dąbrowskiego, Barlickiego, gdzie zachowała się w prawie niezmienionym stanie grupa najcenniejszych obiektów zabytkowych Zgierza, m.in. unikatowy w skali kraju, XIX-wieczny zespół klasycystycznych, drewnianych domów sukienników oraz układ ulic niezmieniony od momentu ich wytyczenia².

2. ZABYTKOWA PRZESTRZEŃ MIEJSKA ZGIERZA

Zabytkowa przestrzeń miejska Zgierza kształtowana była prawdopodobnie już od XIII w. pod wpływem różnych czynników, stanowiących podstawę do wydzielenia w jego cyklu rozwojowym trzech głównych okresów morfologiczno-funkcjonalnych: pierwszy – okres miasta rolniczego (do 1821 r.); drugi – okres miasta przemysłowego (1821–1945) z etapami: rozwoju Zgierza sukienniczego (1821–1837) i rozwoju Zgierza fabrycznego (1837–1945) oraz trzeci – okres miasta po II wojnie światowej, w tym etapy miasta socjalistycznego (do 1989 r.) i lata transformacji systemowej po 1989 r. Podkreślić należy, iż tylko pierwszy z podanych okresów cechuje względna stabilizacja, natomiast pozostałe są latami zmian i przeobrażeń u podłoża których leżał rozwój przemysłu, handlu i usług oraz zmiany ustrojowo-polityczne (JASNOSZ, KULESZA 2005).

Zgierz leży w centralnej części województwa łódzkiego i wraz z Aleksandrowem Łódzkim, Konstantynowem Łódzkim i Pabianicami wchodzi w skład aglomeracji łódzkiej. Powierzchnia miasta wynosi 42,3 km². Po ostatniej reformie administracyjnej z 1999 r. jest stolicą powiatu. Należy do grupy najstarszych miast województwa łódzkiego. Przypuszcza się, że powstał jeżeli nie pod

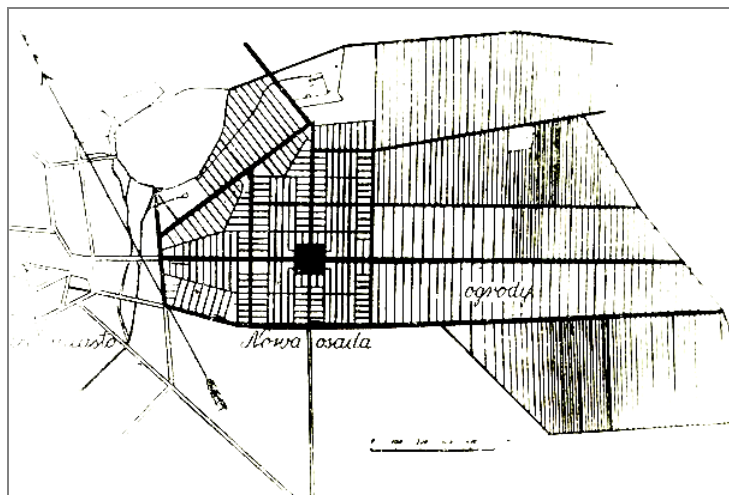
² Na terenie województwa łódzkiego istnieje jeszcze drugi park kulturowy – Park Kulturowy „Wzgórze Zamkowe” w Sieradzu powołany 29 października 2009 r., leżący we wschodniej części miasta, w dolinach rzek Warty i Żegliny.

koniec XII, to na pewno w połowie XIII w. (ROSIN 1995). Prawa miejskie otrzymał przypuszczalnie przed 1318 r., choć formalny dokument przenoszący ośrodek z prawa polskiego na niemieckie znany jest dopiero z 1420 r. Miasto lokacyjne założone zostało na niewielkim wzniesieniu w prawobrzeżnej części doliny Bzury, w sąsiedztwie traktu z Łęczycy do Piotrkowa. Rozplanowanie miasta z okresu lokacji pozostało zasadniczym szkieletem układu Zgierza do początków XIX w. Jeszcze dzisiaj można odczytać na współczesnym planie wyraźnie średniowieczne jądro oraz ślady dawnego układu ulic. Centralnym punktem miasta lokacyjnego był rynek w kształcie zbliżonym do trapezu. Otoczony był czterema blokami urbanistycznymi o nieregularnych kształtach i różnej wielkości. Bloki te w większości składały się z prostokątnych działek, o mniejszej powierzchni w centralnej części miasta oraz znacznie większej na jego peryferiach. Sam obszar ówczesnego Zgierza był wyjątkowo duży, gdyż liczył ok. 1645 ha, jednakże teren zabudowany był niewielki i nie przekraczał 20 ha. Kościół nie przylegał bezpośrednio do rynku, lecz z otaczającym go cmentarzem położony był na osobno wydzielonym placu. Plac kościelny był mniejszy od rynku i miał również kształt trapezu zwróconego szerszą podstawą w kierunku zachodnim. Wraz z rynkiem zajmowały one centrum ówczesnego miasta. Wokół nich, nieregularnym półkolem, biegło 14 uliczek (KULESZA 1983).

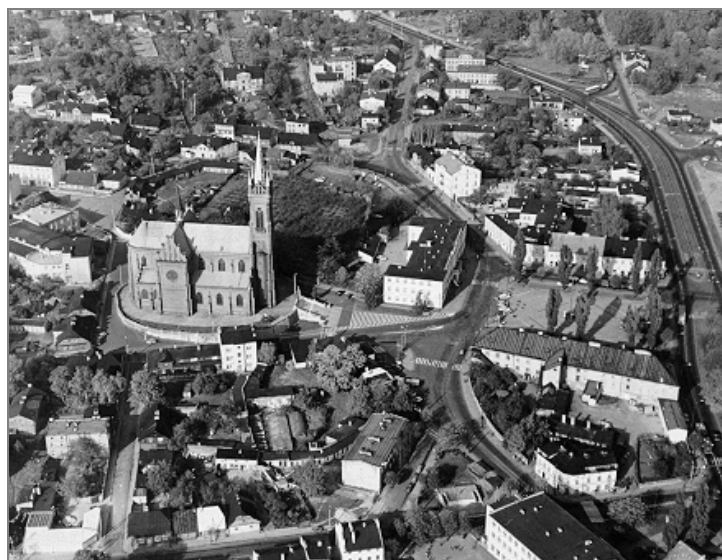
Zasadnicze zmiany w rozwoju omawianego ośrodka nastąpiły z początkiem XIX w. W 1820 r. postanowieniem namiestnika Królestwa wyznaczono miasta rządowe, w których miały powstać osady fabryczne. W grupie tych miejscowości znalazł się m.in. Zgierz.

Nowa osada sukiennicza, zwana Nowym Miastem, powstała na wschód od Rynku Starego Miasta na terenach wydzielonych ze starej wsi rządowej Zegrzany, po przeciwnej stronie Bzury. Zajmowała 187 ha powierzchni. Na place budowlane i ogrody przypadało 161,3 ha, na rynek i ulice – 6,7 ha, na drogi międzyogrodowe i na dróżki – 5,6 ha, zaś na cmentarz ewangelicki – 0,56 ha. Najważniejszym elementem morfologicznym układu Nowego Miasta była prostokątna działka siedliskowa, w której centrum znajdował się Nowy Rynek (pl. J. Kilińskiego), o wymiarach 100 x 110 m, usytuowany na osi ul. Długiej. Biegła ona równoleżnikowo i wkrótce stała się główną arterią tej części miasta. W latach 30. XIX w. poprowadzono przez nią trakt fabryczny, który po przedłużeniu w kierunku zachodnim umożliwił zintegrowanie dwóch ośrodków miejskich – Starego i Nowego Miasta, oddzielonych od siebie doliną Bzury. Krzyżujące się pośrodku rynku i osiowo wyprowadzone ulice wylotowe tworzyły charakterystyczny regularny krzyż kompozycyjny, który stał się szkieletem układu urbanistycznego Nowego Miasta. Bezpośrednio do rynku przylegały cztery bloki urbanistyczne, zaś układ obwodowych ulic prostokąta, narzucony przez budowniczych, wskazuje, iż Nowe Miasto utworzono jednorazowo „na surowym korzeniu”. Początkowo wydzielono 230 placów budowlanych, by zwiększyć je w 1823 r. do liczby 259 niewielkich działek siedliskowych. Zgod-

nie z umową zawartą w 1821 r., każdy osadnik miał otrzymać plac budowlany i ogród o łącznej powierzchni półtorej morgi (Puś 1995).

Rys. 1. Układ przestrzenny Nowego Miasta w Zgierzu
Źródło: KALINOWSKI (1966)

Rys. 2. Rozplanowanie „starego” Zgierza z „lotu ptaka”
Foto W. Stępień

Powstanie nowej osady całkowicie zmieniło dotychczasową strukturę przestrzenną Zgierza. Obok starego, nieregularnego organizmu miejskiego, wyrósł nowy, geometryczny i uporządkowany, żyjący swoim własnym, odrębnym życiem twór. Jednakże w sensie prawnym oba miasta tworzyły integralną całość. Ważnym elementem morfologicznym Nowego Miasta była rozległa strefa ogrodów sukienniczych, położonych w jej wschodniej części. Równocześnie z powstaniem osady fabrycznej, opracowany został w 1823 r. projekt regulacji obszaru zabudowy dawnego Zgierza, który z chwilą powstania nowej osady zaczęto nazywać Starym Miastem.

W początkowym okresie rozwoju osady Nowe Miasto główną funkcją, która kształtowała jej strukturę przestrzenną była funkcja przemysłowa (rękodzielnicza) oraz w mniejszym stopniu funkcja rolnicza. Pierwsza z nich miała wpływ na kształtowanie się elementów morfologicznych w obrębie działki siedliskowej. Funkcja rolnicza natomiast znalazła odzwierciedlenie w układzie ogrodów sukienniczych, stanowiących integralną część działki siedliskowej. W zamyśle miały one pełnić funkcję zaopatrzeniową ludności w płody rolne oraz wypoczynkową, po monotonnej pracy.

Urządzenie tej jednostki morfologicznej miało niebywałe znaczenie nie tylko w XIX, ale i w początkach XXI w., kiedy powstała koncepcja wyeksponowania jej walorów historycznych i kulturowych, poprzez utworzenie specjalnego obszaru chronionego w postaci Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy”. Zachowane tutaj domy tkackie budowane były według znormalizowanych planów. Dominowały budynki siedmio- lub pięcioosiowe, na planie prostokąta, do których budowy używano przeważnie drewna. Symetryczność projektu domu podkreślało osiowe wejście z charakterystyczną wnęką, flankowaną pilastrami lub półkolumnami, oraz duże okna. Na parterze znajdowały się na ogół cztery izby przedzielone na przestrzał sienią. Półtorakondygnacyjna budowla nakryta była dwuspadowym dachem.

3. IDEA PARKU KULTUROWEGO

Podstawy prawne do wyłonienia najcenniejszego, z punktu widzenia historycznego, kulturowego czy architektonicznego obszaru przestrzeni – m.in. parku kulturowego – i objęcia go szczegółową formą ochrony, określa wspomniana wcześniej Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r.³ Utworzenie parku kulturowego następuje na podstawie uchwały rady

³ Pierwszy raz zapis parku kulturowego w ustawodawstwie polskim pojawił się w związku z wprowadzeniem Ustawy z 19 lipca 1990 r. o zmianie ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach (Dz.U. 1990, nr 56, poz. 322), gdzie pojęcie parku kulturowego funkcjonowało na zasadzie przedmiotu ochrony.

gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków⁴. W związku z wprowadzeniem w Polsce nowatorskiej, w dotychczasowym doświadczeniu, formy ochrony krajobrazu kulturowego w postaci parku kulturowego, pojawiła się konieczność sprecyzowania procesu wyłaniającego chronioną przestrzeń geograficzną. Rolę taką podjęła Rada Ochrony Zabytków, organ opiniodawczo-doradczy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, nakreślając „Zasady tworzenia parku kulturowego, zarządzania nim oraz sporządzania planu ochrony”. Opracowany w 2005 r. dokument został przekazany wojewódzkim konserwatorom zabytków z zaleceniem upowszechnienia jego istoty. Podjęte treści obejmują zagadnienia związane z procedurą tworzenia parku kulturowego, opracowaniem i wdrażaniem planu ochrony oraz zarządzaniem i funkcjonowaniem parku kulturowego.

Opierając się na wskazanej przez ustawodawcę definicji krajobrazu kulturowego, pojmowanego jako „przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze” i mając na uwadze cel przyświecający idei utworzenia parku krajobrazowego⁵, w uzasadnieniu powołującym park kulturowy należy udowodnić przekonanie, że jest to jedyna i wyłączna forma prawna zapewniająca ochronę walorów danej przestrzeni geograficznej. To holistyczne podejście do idei parku kulturowego musi być potwierdzone poprzez identyfikację reprezentatywnych i charakterystycznych cech krajobrazu kulturowego wyróżniającego się na tle lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym. Atrybuty te mają konsolidować podstawowe elementy struktury przestrzennej.

Funkcjonowanie parku kulturowego określa przyjęty przez gminną jednostkę terytorialną plan ochrony parku kulturowego, który uwzględnia trzy podstawowe fazy: diagnozę, prognozę oraz ustalenia. Jak stanowią wytyczne Rady Ochrony Zabytków istota diagnozy ma na celu rozpoznanie reprezentatywnych cech charakterystycznych zachowanego krajobrazu kulturowego, inwentaryzację zasobu krajobrazu i procesów w nim zachodzących oraz waloryzację cech i procesów krajobrazu i w krajobrazie. Etap prognozy natomiast ma za zadanie przygotować analizę szans, konfliktów i zagrożeń oraz pierwotnej, wtórnej i przyszłej postaci krajobrazu, a także doprowadzić do wyłonienia stref ochronnych przedmiotowego obszaru. Ostatni etap wyklada ustalenia i wytyczne, obejmujące wyznaczenie lub korektę granic parku, kierunki i zakresy działań w poszczególnych strefach, sposoby rozwiązywania konfliktów i ograniczania zagrożeń oraz wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

⁴ Uchwała jako podstawa prawa miejscowego reguluje funkcjonowanie wyłonięcej przestrzeni poprzez nakreślenie jej obszaru, nadanie nazwy parku, wskazanie obowiązujących dla niej obostrzeń i zaleceń (ZALASIŃSKA 2010).

⁵ Dz. U. 2003, nr 162, poz. 1568, art. 3, pkt. 14 i art. 16.

Warunki ochrony krajobrazu kulturowego w postaci parków kulturowych w skali prawie dziesięciu lat spełniło 21 obszarów w Polsce. Wśród nich znalazł się Park Kulturowy „Miasto Tkaczy” w Zgierzu.

4. PARK KULTUROWY „MIASTO TKACZY” W ZGIERZU

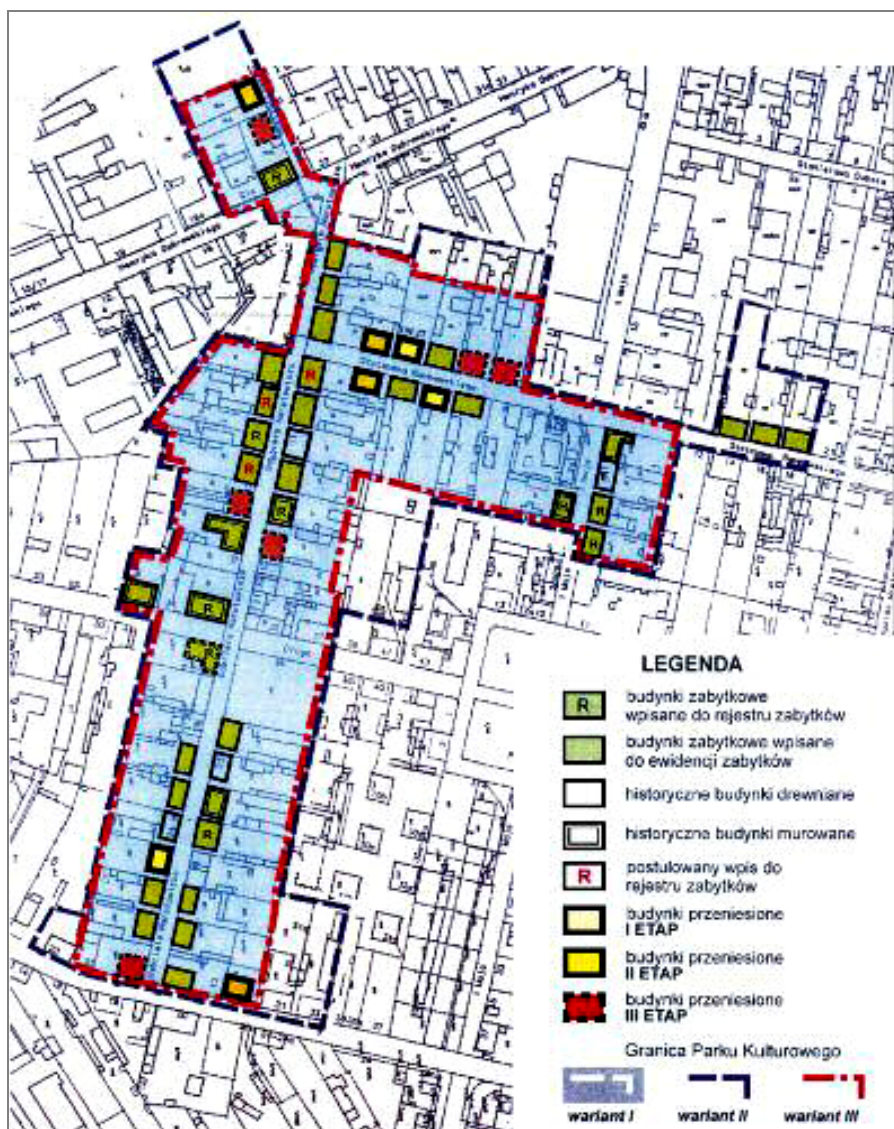
Podstawowym celem utworzonego przy ulicach Narutowicza i Rembowskiego, Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy” w Zgierzu jest ochrona związanego z historią XIX-wiecznej osady sukienników dziedzictwa kulturowego zabytkowej architektury drewnianej oraz tradycyjnego układu przestrzennego miasta (rys. 3). Na terenie tym znajduje się znaczna część drewnianych domów pochodzących z XIX w. Zgodnie z koncepcją, na obszarze tym mają być umieszczane również zabytkowe drewniane budynki z innych części Zgierza. Utworzenie parku kulturowego wpisuje się w szerszy projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji centrum Zgierza, przyjętego Uchwałą nr XXVI/245/04 Rady Miasta Zgierza z 28 października 2004 r.

Autorzy przedsięwzięcia, poprzez realizację parku kulturowego, pragnęli włączyć obszar zabytkowy w mechanizmy działania gospodarki i wykorzystać jego atuty w celu rozwoju kultury, turystyki, a przez to także gospodarki lokalnej. Urzeczywistnieniu powyższego celu mają służyć instytucje umiejscowione w granicach „Miasta Tkaczy”: Centrum Konserwacji Drewna, Dom Turysty – Punkt Informacji Turystycznej, organ zarządzający parkiem, gdzie obok pracy biurowej, działać będzie nowoczesne „muzeum miejsca”.

Zachowany krajobraz kulturowy rejestruje w postaci układu przestrzennego i fizjonomii zabudowy ważny etap historyczno-gospodarczego rozwoju Zgierza, związany z rozwojem wspomnianej osady sukienniczej⁶. Obszar ten, w związku z niewielkimi zmianami morfologicznymi w skali prawie 200 lat, stał się w sposób naturalny znacznym skupiskiem unikatowej, XIX-wiecznej architektury budownictwa miejskiego w oryginalnej, klasycystycznej przestrzeni miejskiej. Zgodnie z zamysłem powołania Parku, istniejące luki historycznej zabudowy mają zostać uzupełnione poprzez translokację drewnianej zabudowy z innych obszarów Zgierza. Istotnym elementem funkcjonowania parku kulturowego jest wszczepienie „życia” w tkankę miejską, poprzez zmianę funkcji obiektów, przy pełnym poszanowaniu zasad ochrony i konserwacji materialnego dziedzictwa kulturowego. W efekcie, dzięki utworzeniu w Zgie-

⁶ Idea XIX-wiecznej polityki Królestwa Polskiego w postaci zakładania osad fabrycznych w znaczny sposób zreorganizowała życie gospodarcze i osadnicze na terenie obecnej Polski Środkowej. Zachowane zgierskie dziedzictwo architektury budowlanej stanowi więc doskonałą kartę historyczną i krajobrazową przestrzeni miejskiej, z którymi identyfikować się mogą inne miasta regionu łódzkiego, o podobnej metryce czy profilu XIX-wiecznego ich rozwoju.

rze parku kulturowego, wytworzyły się przesłanki do wykreowania nowej przestrzeni publicznej, bazującej na dziedzictwie kulturowym miasta, a służącej społeczeństwu zarówno lokalnemu, jak i ponadlokalnemu.

Rys. 3. Granice Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy” w Zgierzu
Źródło: załącznik graficzny do Uchwały nr XV/142/03
Rady Miasta Zgierza z 30.12.2003 r.

Niestety, nieukończone prace nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, rozpoczęte jeszcze w czerwcu 2004 r.⁷, komplikują realizację przedsięwzięcia. W konsekwencji działania na terenie Parku ograniczają się do obiektów niezamieszkałych, gdyż niemożliwa jest bez wspomnianego planu zmiana sposobu wykorzystania wartościowych budynków pełniących obecnie funkcję mieszkaniową (SAKOWICZ 2009).

Rys. 4. Dom tkacki translokowany z ulicy Dąbrowskiego 7 na ulicę Rembowskiego
Źródło: <http://miasto.tkaczy.eu/galeria/dabrowskiego7/002.jpg>;
<http://polskalokalna.pl/galerie/galerie/zgierz-miasto-tkaczy/zdjecie/duze,1468644,7>

⁷ Uchwała Rady Miasta Zgierza Nr XXII /212/04.

Plan ochrony Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy” opracowany został w roku 2007 w Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Łodzi⁸. Zakłada on ochronę XIX-wiecznej przestrzeni miasta i konieczność podniesienia jakości zagospodarowania chronionego obszaru poprzez poprawę techniczną, estetyczną i funkcjonalną zabudowy oraz adaptację do współczesnych potrzeb. Władze Parku, spełniwszy warunki ochrony jego dziedzictwa kulturowego, zobowiązane są także do inicjowania działań mających na celu promocję historycznej dzielnicy jako produktu turystycznego Zgierza, jak również wskazując na korzyści w wymiarze przestrzennym, ekonomicznym, kulturowym i społecznym z działań tych wpływających.

Realizacja projektu⁹ finansowana jest z różnych źródeł, m.in. ze środków centralnych, miejskich, z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz od końca 2008 r. z Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Realizacja „Miasta Tkaczy” w Zgierzu obejmuje – oprócz wspomnianych działań – także restytucję historycznej nawierzchni ulic Rembowskiego i Narutowicza, wprowadzenie stylizowanej małej architektury, oświetlenia gazowego i zieleni niskiej w strukturę ulic. Wpłynie to bez wątpienia na zmianę zagospodarowania zdegradowanego materialnie i społecznie centrum miasta i całego Zgierza.

Szerokie spektrum działalności zamierzone jest także w sferze społecznej zarówno w wymiarze lokalnym, jak i w szerszym. Poprzez różnorodny wachlarz imprez i działalności promocyjnych, angażowane w funkcjonowanie idei parku kulturowego są szerokie środowiska społeczne¹⁰. Jednym z celów prowadzonej działalności, choćby przez planowane Centrum Konserwacji Drewna, mają być szkolenia dla bezrobotnych w celu zdobycia umiejętności zawodowych przydatnych, m.in. w dalszych procesach modernizacyjnych na terenie parku kulturowego. Informacje o działalności „Miasta Tkaczy”, przekazywane na łamach prasy oraz Internetu, mają na celu przybliżenie idei funkcjonowania samego parku kulturowego, a także są krokiem do kreacji tego miejsca jako nowej przestrzeni otwartej Zgierza, bazującej na XIX-wiecznym dziedzictwie kulturowym.

⁸ Plan ochrony Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy” w Zgierzu opracowany został przez zespół w składzie: mgr inż. arch. J. Welc-Jędrzejewska, mgr A. Lorenc-Karczewska, mgr A. Michalska, dr W. Witkowski, dr Z. Lechowicz, mgr P. Podgarbi, mgr W. Stępień, mgr inż. arch. P. Filipowicz.

⁹ Projekt rewitalizacji i rozwoju historycznego kompleksu architektury drewnianej miasta Zgierza przygotowany został przez mgr. inż. A. Bogusławskiego. Mecenat naukowy nad realizacją projektu objęła fundacja naukowa Sintef, miasto Trondheim, Uniwersytet Techniczny w Trondheim oraz Katedra Fizyki Budowli Politechniki Łódzkiej.

¹⁰ Autorzy projektu zorganizowali imprezy o charakterze rozrywkowym a także zainicjowali konferencję naukową „Rewitalizacja kompleksu budownictwa drewnianego – możliwości rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Zgierz 2009”.

5. WNIOSKI

Idea Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy” odgrywa wyjątkową rolę w funkcjonowaniu przestrzeni miejskiej Zgierza. Na plan pierwszy wysuwają się zadania ochrony historycznego krajobrazu kulturowego miasta, pochodzącego z XIX w. Realizacja tego projektu, oprócz wymiaru ochrony zabytkowej przestrzeni miasta, niesie także ze sobą aspekt kreacji przestrzeni publicznej. Następuje to w sferze materialnej poprzez translokację zabytkowych budynków, gruntowną ich modernizację oraz adaptację wewnątrz do pełnienia nowych funkcji, a także odtworzenia historycznej nawierzchni ulic oraz elementów małej architektury towarzyszącej zagospodarowaniu przestrzeni inwestycji. W efekcie doprowadzić to ma do rekonstrukcji i odtworzenia zabytkowej materii jako dobra społeczności lokalnej i ponadlokalnej. Innymi słowy, działania podjęte przez Park Kulturowy „Miasto Tkaczy” w Zgierzu idealnie wpisują się w postulat „Karty Przestrzeni Publicznej” sformułowanej w 2009 r.

BIBLIOGRAFIA

- JASNOSZ M., KULESZA M., 2005. *Przeobrażenia przestrzenno-funkcjonalne osady sukienniczej Nowe Miasto w Zgierzu jako wyraz procesu urbanizacji*, [w:] *Współczesne procesy urbanizacji i ich skutki*, I. Jażdżewska (red.), „XVIII Konwersatorium Wiedzy o Mieście”, Katedra Geografii Miast i Turyzmu UŁ, Łódź, s. 321–332.
- KALINOWSKI W., 1966, *Zarys historii budowy miast w Polsce do połowy XIX w.*, Toruń.
- KULESZA M., 1983, *Rozwój przestrzenny Zgierza do połowy XIX w.*, „Varia Muzeum Historii Miasta Łodzi”, z. 1, s. 4–14.
- PUŚ W., 1995, *Zabudowa i zagospodarowanie miasta (lata 1821–1918)*, [w:] *Zgierz. Dzieje miasta do 1988 r.*, Łódź–Zgierz.
- ROSIN R., 1995, *Początki i rozwój Zgierza do końca XVI w.*, [w:] *Zgierz. Dzieje miasta do 1988 roku*, Łódź–Zgierz.
- WACHNIK B., 1984, *Zgierz stolicą sukiennictwa w okresie Królestwa Polskiego*, Zgierz.
- WIĘCKOWSKA L., 1984, *Z dziejów Zgierza. Przegląd ważniejszych wydarzeń z historii miasta*, z. 1, Zgierz.
- Zgierz 1998–2015. Strategia rozwoju miasta Zgierza*, Urząd Miasta Zgierza, Zgierz.
- Zgierz. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, 1998, Urząd Miasta Zgierza, Zgierz.
- SAKOWICZ J., 2009, *Miasto Tkaczy w Zgierzu. Park kulturowy jako instrument ochrony i rewitalizacji krajobrazu kulturowego*, „Ochrona Zabytków”, Warszawa.
- ZALAŚIŃSKA K., 2010, *Ochrona zabytków*, LexisNexis, Warszawa.
- <http://miasto.tkaczy.eu/galeria/dabrowskiego7/002.jpg>.
- [http://polskalokalna.pl/galerie/galerie/zgierz-miasto tkaczy/zdjecie/duze,1468644,7](http://polskalokalna.pl/galerie/galerie/zgierz-miasto%20tkaczy/zdjecie/duze,1468644,7).

Ustawy i dokumenty

- Plan ochrony Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy” w Zgierzu*, 2007, Urząd Miasta Zgierza.
- Ustawa z 19 lipca 1990 r. o zmianie ustawy o ochronie dóbr kultury i muzeach, Dz. U. 1990, nr 56, poz. 322.
- Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Dz.U. 2003, Nr 80, poz. 717.
- Ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Dz.U. 2003, Nr 162, poz. 1568.
- Uchwała Nr XV/142/03 Rady Miasta Zgierza z 30 grudnia 2003 r. w sprawie utworzenia parku kulturowego „Miasto Tkaczy”.
- Uchwała Nr XXII/212/04 Rady Miasta Zgierza z 24 czerwca 2004 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu Parku Kulturowego „Miasto Tkaczy”.
- Uchwała Rady Miasta Zgierza Nr XXVI/245/04 z 28 października 2004 r. w sprawie zatwierdzenia „Lokalnego programu rewitalizacji centrum Zgierza”.
- Uchwała Rady Miasta Zgierza Nr IX/81/11 z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXVI/245/04 Rady Miasta Zgierza z 28 października 2004 r. w sprawie zatwierdzenia „Lokalnego programu rewitalizacji centrum Zgierza” i zmiany uchwały Nr VIII/73/11 Rady Miasta Zgierza z 28 kwietnia 2011 r. w sprawie zmiany uchwały Nr XXVI/245/04 Rady Miasta Zgierza z 28 października 2004 r. w sprawie zatwierdzenia „Lokalnego programu rewitalizacji centrum Zgierza”.
- Zasady tworzenia Parku Kulturowego, zarządzania nim oraz sporządzania planu jego ochrony*, <http://www.kobidz.pl/idm,217,zasady-i-procedury-powolania-parku-kulturowego.html>.